

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הר"ח ח' ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת סוטה ל"ד - מ' ♦ כלים ט"ו, א' - ט"ו, ה'

בס"ד, י"ז כסלו תשע"ו

גליון מס' 862

השבוע בגליון

- מדוע במקומות מסויימים הכהנים עולים לדוכן ברגלים בלבד?
- טבילה במקווה לפני ברכת כהנים:
- קיום מצווה מתוך שמחה
- ברכת כהנים בנוכחות גוי
- שריפה בבית המדרש
- מדוע הכהנים נושאים את כפיהם בחזרת הש"ץ בלבד?
- מי תיקן תפילה בציבור?

- שאלתם של עולים ממצרים
- המזיק על ידי עין הרע, חייב לשלם?
- יברך ה' וישמר-נגד עין הרע

- מזיק על ידי עין הרע או סגולה
- כיצד כתב משה רבינו י"ג ספרי תורה ביום אחד?
- ההבדל בין כישוף לעין הרע
- לקרוא לילד "אלטר" כסגולה נגד עין הרע
- טלטול ספר תורה לבית הכלא
- כמה אנשים צריכים ללוות את ספר התורה?
- הוצאת ספרי תורה לרחבת הכותל המערבי

דבר העורך

שלג על ירושלים

לפני כמה שנים שמענו מהרב שמואל אנגל, מוותיקי המשתתפים בשיעור הדף היומי בבית הכנסת חניכי הישיבות בבית וגן שבירושלים, מעשה מרתק על יהודים שכמה נפשם למעיין מים חיים, לתורה הקדושה, ועשו כל שלאל ידם כדי להידבק בה.

המעשה המעיין מתחיל במעשה אחר מעיין גם הוא.

מעשה שהיה כך היה.

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, מספר הרב אנגל, נאות לכבדנו ולהשתתף בסיומי המסכת שבמסגרת שיעור הדף היומי שבו אני משתתף, וכך זכיתי פעמים אחדות להסיעו ברכבי למקום עריכת הסיום, הנהגה מופלאה אימץ לעצמו רבי שלמה זלמן. בשעה שמאן דהוא היה גומל עמו טובה ומסיעו ברכבו, היה רבי שלמה זלמן מהנה את הנהג ומשוחח עמו בדברים שיש בהם כדי לשמח לב אלוקים ואנשים, כדי "למלא" את הזמן שבעל הרכב הקדיש עבורו. כך זכיתי לשמוע מגאון נאצל זה את המעשה המופלא הבא, אשר אידע בשיעור תורה שמסר דודו של רבי שלמה זלמן, רבי אליהו פרוש זצ"ל, בשכונת שערי חסד בירושלים.

שיעורו של רבי אליהו פרוש נמסר בשעות הבוקר המוקדמות. בדרך כלל, בשיעורים המתקיימים בשאר שעות היום, אין המשתתפים החדשים בשיעור "מתקבעים" בו עם הופעתם. איש אינו יודע אם אורחים מזדמנים הם, אם ממתנינים הם לתפילת מנחה, או שמא קבעו גישה במקום זה. חולפים להם מספר ימים, או אף מספר שבועות, עד אשר משתתפי השיעור מפנימים כי יהידי נוסף

◀

דף לח/א כה תברכו - בנשיאות כפים

מדוע במקומות מסויימים הכהנים עולים לדוכן ברגלים בלבד?

סוגייתנו מאריכה בדיני מצוות ברכת כהנים שמקורה מן התורה, שנאמר (במדבר ו/כג): "כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". למעשה, מצויים הכהנים לעלות לדוכן בכל יום, כפי שכתב הרמב"ם (בהקדמה להלכות תפילה ונ"כ), שעל הכהנים לברך את ישראל "בכל יום". אולם, בספרי הפוסקים אנו מוצאים, כי לפני כשבע מאות שנה הנהיגו במקומות רבים שהכהנים לא יעלו לדוכן בכל יום, מטעמים שונים שיבוארו להלן.

מנהגי ישראל: כיום, ברוב ערי ארץ ישראל נושאים הכהנים את כפיהם בכל יום בתפילת שחרית, כדעת הרמב"ם והבית יוסף (או"ח סוף סימן ק"ח). אולם, בצפון הארץ ובחלק מערי הדרום אין הכהנים נושאים את כפיהם, אלא בתפילת מוסף של **שבת ויום טוב**. לעומת זאת, בקהילות ישראל בגולה, מנהג האשכנזים לקיים מצוות ברכת כהנים בתפילת מוסף של **ימים טובים** בלבד. כמו כן, היו שנהגו לשאת את כפיהם בכל עת **שקראו בתורה**, לעומתם היו שנשאו את כפיהם **פעם בחודש** (עיין בספר נשיאת כפיים פרק ב').

טבילה במקווה לפני ברכת כהנים: רבות דנו הפוסקים לבאר, מדוע גדולי הדורות ביטלו מצוות עשה דאורייתא. המהרי"ל (שו"ת החדשות סימן כ"א) מבאר בטעם מעניין את שיטתם של הנושאים כפיהם ברגלים בלבד, שבתקופתם נהגו הכהנים לטבול במקווה לפני עלייתם לדוכן, וכשראו חכמי ישראל שהדבר קשה עליהם, במיוחד בימות החורף והגשמים, תקנו שישאו את כפיהם ברגלים בלבד בהם ממילא חייבים בטבילה, כדי לטהר עצמם לקראת הרגל (ראש השנה טז/ב). על טעם זה מעיר הבית יוסף (שם), כי מאחר שלא מצינו מקור לכך שעל הכהנים לטבול לפני עלייתם לדוכן, אין בו די כדי לבטל מצוות עשה מן התורה.

קיום מצווה מתוך שמחה: גם הרמ"א (שם סעיף מ"ד) מביא טעם, שבמידת-מה מלמדנו על הדרגה בה צריך האדם להיות בשעה שמקיים מצוות. לדבריו, בכל ימות השנה, ואף בשבתות, טרודים בני האדם בהרהורים על מחייתם ומאחר שהמברך צריך להיות שמח וטוב לב, על כן, עולים הכהנים לדוכן בימים טובים בלבד שבהם מצווה לשמוח. הרמ"א מוסיף ואומר, כי כדי שהברכה תינתן בשמחה מרובה, תקנו שהכהנים יעלו לדוכן בתפילת מוסף המסיימת את התפילה והאנשים ששים ועולצים בשעה זו לקראת סעודת החג.

צעילוי נשמת

הר"ר **פנחס יוסף איצקוביץ** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע ט"ז בכסלו תשנ"ט

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הרה"ח ר' **מאיר ברסלויער** ז"ל

בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט בכסלו תשמ"ד

וזוגתו מרת **בלומה רבקה** ע"ה

בת הר"ר מנחם ראובן ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו תשנ"ח

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנם ידידו הר"ר **חיים דוד ברסלויער** ומשפחתו שיחיו - רמת גן

צעילוי נשמת

הר"ר **משה אהרן וינרוט** ז"ל

ב"ר מרדכי אליעזר ז"ל

נלב"ע שב"ק כ' בכסלו תשע"א

תנצב"ה

הנוצח ע"י משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **יעקב מנחם אדורם** ז"ל ב"ר בן-ציון וגיטל פרידמן הי"ד

נלב"ע כ"א בכסלו תשס"ג **תנצב"ה**

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

ברכת כהנים בנוכחות גוי: מקור לאלה שהנהיגו לעלות לדוכן בכל שבת, אנו מוצאים בדברי המהרי"ל (שם) האומר, כי בימות החול היו נכרים מצויים בבית הכנסת, ומאחר שיש לברך בנוכחות יהודים בלבד, שנאמר "כה תברכו את בני ישראל", והגויים בנוכחותם מונעים את שפע הברכה (עיין נשיאת כפים שם), התפשט המנהג לעלות לדוכן בשבת ולא בימות החול.

שריפה בבית המדרש: בני דורו של הגאון מוילנא זצ"ל העידו (מובא במנחת יצחק חלק ח' סימן א'), כי הוא הצטער ביותר על כך שאין הכהנים נושאים את כפיהם בכל יום, ואמר, כי אם היה יכול לשנות מנהג זה, היה מתבטל מתורתו ומתפילתו והולך מעיר לעיר כדי לשכנעם לעשות כן. ואמנם, תלמידו, הגאון רבי חיים מוולאזין סיפר, כי פעם אחת החליט הגאון מוילנא, כי בבית מדרשו יעלו הכהנים לדוכן בכל יום, אלא שבאותו יום טפלו עליו עלילה והכניסוהו לבית הסוהר, והגאון ראה בכך אות וסימן מן השמים שלא לשנות את מנהג הראשונים. רבי חיים מוולאזין עצמו ניסה גם הוא להנהיג כן, וחזר בו מדעתו, לאחר ששריפה כילתה את בית מדרשו.

דף לח/ב כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו עולה

מדוע הכהנים נושאים את כפיהם בחזרת הש"ץ בלבד?

הגמרא בסוגייתנו מבארת, שעוד בטרם מסיים החזן את ברכת "רצה ה' אלוקינו", צריכים הכהנים לעקור את רגליהם ממקומם לקראת עלייתם לדוכן. טעם הדבר הוא משום שברכת "רצה", בה אנו אומרים "והשב את העבודה לדביר ביתך", מתייחסת לעבודת הקרבנות, וגם אהרן הכהן בירך את בני ישראל בברכת כהנים לאחר שהקריב קרבנות ציבור, כנאמר (ויקרא ט/כב) "וַיִּשָּׂא אֶהָרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיֵּרָד מֵעֶשֶׂת הַחֹטָאֵת".

מצוות הכהנים לברך את העם אינה תלויה בקיומו של בית המקדש, או במקום מסוים, אלא היא נוהגת בכל הדורות, כפי שנאמר (דברים ח/ח): "וּלְבָרְךָ בְּשִׁמּוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". אלא שנחלקו אחרונים, אם מנהג הכהנים לשאת את כפיהם בחזרת הש"ץ בלבד הוא מדאורייתא או שמא הוא מתקנת חכמים. החתם סופר (שו"ת או"ח סימן כ"ב) מביא את דברי בעלי התוספות בסוגייתנו (לח/א ד"ה וכת"ב), הקובעים, כי בסיום כל עבודת ציבור במקדש נשאו הכהנים את כפיהם [ולא לאחר הקרבת קרבן התמיד בלבד], ומוכיח מכך, שנשיאת הכפיים סמוכה על שולחנה של עבודת הציבור, שקיומה מעורר את חיוב הכהנים לשאת את כפיהם. ועל כן, מדין תורה אין הכהנים יכולים לשאת את כפיהם כי אם בחזרת הש"ץ, הנחשבת כעבודת ציבור.

מי תיקן תפילה בציבור? על דבריו הקשו האחרונים קושיה מעניינת. לדעת רוב הפוסקים חובת התפילה בציבור תוקנה על ידי חכמים ואינה מדאורייתא, כיצד, איפוא, יתכן להסמיך את מצוות ברכת כהנים שהיא מדאורייתא, לחזרת הש"ץ שנתקנה על ידי חכמים? ואכן, המשנה ברורה (ביאור הלכה סימן קכ"ח סעיף א') חולק וסובר, שמנהג הכהנים לשאת את כפיהם בחזרת הש"ץ בלבד אינו מדאורייתא, ומן התורה אין צורך להסמיך מצווה זו דווקא לעבודת ציבור, וחכמים הם שתקנו זאת כדי לעורר את רחמי הקב"ה שיקבל את תפילת עמו ישראל ברחמים (מהר"ם חביב, הובא בשו"ת גינת ורדים סי' מ"ג). [על קושיית המשנה ברורה תירץ הגר"ח מבריסק זצ"ל באופן נפלא, באמרו, שאף על פי שחובת התפילה בציבור היא מדרבנן, אך המתפלל מקיים מצווה מדאורייתא - "לעבדו בכל לבבכם"].

שאלתם של עולים ממצרים: למחלוקת הפוסקים, אם ברכת הכהנים תלויה בעבודת ציבור, יש השלכות הלכתיות מעניינות, כגון, לגבי השאלה ששלחו אנשי מצרים אל בעל הגינת ורדים (או"ח כלל א' סימן י"ב, י"ג). ישראל עם קדושים נהגו מאז ומעולם לחונן את שריד בית מקדשנו בחגים ובימים טובים. כך גם נהגו יהודים רבים ממצרים, שהגיעו אל הכותל המערבי להתפלל לידו גם ביום טוב שני של גלויות. אותם עולי רגל הסתפקו, אם כאשר הם עומדים בתפילת מוסף של יום טוב שני של גלויות ואין ביניהם כהן, יכולים הם לבקש מכהן הגר בארץ ישראל שיעלה לדוכן, אף שלגבי אין ליום זה כל קדושה אלא הוא יום חול רגיל.

שאלה זו תלויה במחלוקת הפוסקים הנזכרת, שכן, אם ברכת הכהנים נאמרת בזמן עבודת ציבור בלבד, הכהן אינו רשאי לעלות לדוכן, שהרי לגבי אין תפילתם נחשבת כעבודת ציבור. אולם, אם תקנו ברכת כהנים בתפילה כדי שהקב"ה יקבל את תפילת עמו ישראל ברחמים, אין כל מניעה שהכהן יברכם.

דף לח/ב צרי העין

המזיק על ידי עין הרע, חייב לשלם?

סוגייתנו מרחיבה בגינוי אלה שעינם צרה בשל אחרים, ומסמיכה עליהם את הפסוק (משלי כב/ט) "טוֹב עֵין הוּא יְבָרֵךְ", ממנו למדים כי אין לכבד בברכה אדם שעינו צרה. צרי העין גורמים לנזקים רבים בקנאתם ואף מביאים בכך לידי הטלת עין הרע על האדם או על החפץ בו הם מביטים. בדברי חז"ל אנו מוצאים לא אחת, שהתייחסו לעין הרע ולדרכי ההתגוננות מפניה, כגון, הגמרא (בבא בתרא ב/ב) האומרת, שאדם יכול לכפות את שותפו לחצר להקים בה גדר, כדי שלא תזיק עין הרע את גינתו (רש"י שם ד"ה אסור לאדם).

הצטרף לקבוצתם. לא כן הם פני הדברים בשיעור הנמסר באשמורת הבוקר. בשעה זו, איש אינו מופיע "במקרה" לבית הכנסת, ומשכך, כאשר היהודי הגמלוני הצטנן בקצה השולחן, הביט כל העת בגמרא שפנתחה לפניו. לא פצה את פיו ולא הרים את עיניו, ידוע ידעו משתפתי שיעורו של רבי אליהו, כי יהודי נוסף הצטרף לקבוצתם.

דא עקא. את אשר הם ידעו עליו ביום הראשון להשתתפותו, הם ידעו גם לאחר חדשים ארוכים. הלה יושב היה ראשון במקומו, לפני גמרא חתומה כפניו, וממתין בענווה שהיושב לצידו, ר' ירוחם, ידפדף בגמרתו תוך הרחת טבק של בוקר.

לו היה מידעונו לומד בכל יום באותו כרך גמרא שלמד בו אתמול, לא היה עליו להטריח בכל יום את ר' ירוחם שיצביע לו על המקום שבו מתחילים ללמוד בכל יום. כי סימני הטבק שהותירו אצבעותיו של ר' ירוחם על דפי הגמרא, לא הניחו מקום לספק היכן לומדו אתמול... אך עקב ענוותנותו הרבה של מידעונו וצניעותו המופלגת, לא מלאו לבו לאחור בגמרא בתום השיעור ולחבקה כדי להניחה בקרן זוית ולשמרה ליום המחר.

ניסו ר' ירוחם, ר' זליג ור' שכנא ועוד ר' ור', לחלץ דבר מה מפיו של "הדרומי", כפי שכונה ביניהם על שם מקומו הקבוע בקרן הדרומית, אך כל נסיונותיהם העלו חרס. ר' "דרומי" הפך לחפץ קבוע בבית הכנסת, דוגמת הספסלים, מנורת התמיד והפרוכת העתיקה תרומת בילה הינדא.

ירושלים הרים סביב לה. ומשאלו נעטיפים בלבון השלג, ירושלים שוקעת במעטה כבד של פתינות קרח צחים. אותו יום נדבו הרי ירושלים את כל אשר להם לעיר בירתם, שעל שמה הם קרויים, ובתי ירושלים של מטה נעלמו כלא היו תחת הברכה הלכנה שגלשה מירושלים של מעלה.

שלג על ירושלים. רבי אליהו פרוש חכך את ידיו מעל כוס התה המהבילה, ואף שכבר לגם מחצית ממנה, עדיין לא הגיע לכלל הכרעה. חלילה, לא עלה על דעתו לשוב למיטתו ולהתכרבל שעה קלה נוספת, חלף השהות במטבחון הצונן. גמרתו כבר הייתה פתוחה לפניו כמידי יום, אך דעתו נתונה היתה באותם רגעים על שיעורו, שיעור אשמורת הבוקר שלו. היש סיבה ללכת? היש טעם לטרוח? מי יבוא? ר' ירוחם, הלא זקן הוא, והטבק, כך אמרו הרופאים, אינו מטיב עמו. ר' זליג ור' שכנא, גם בימי גשם שוטף אינם באים, הם גרים רחוק. ור'... לפתע, נזכר רבי אליהו ב"דרומי". הלה, עדיין לא השתתף תקופה ארוכה דיים בשיעוריו, כדי שיוכל לשער את התנהגותו ביום שלג שכזה.

עמד רבי אליהו פרוש וארז את עצמו בחלוקי צמר ובמעילים, כשרעיתו הדואגת ממריצתו לעטות עליו שכבה נוספת של כפפות, צעיפים, חלוקים ומעילים, פוזמקאות צמר, מגפים וערדלים, ובדמות הנפילים אשר לו בחסותם של הררי הצמר, צעד כבדות לבית המדרש.

אורו הקלוש של נר התמיד ריצד בחלל בית המדרש, והאיר על פני הפרוכת העתיקה, תרומת בילה הינדא. "הדרומי", גם הוא היה שם. כמו חפץ, כמו שולחן וכסא. יושב במקומו וממתין לשיעור.

רבי אליהו האיר את בית המדרש, פתח לר' "דרומי" את הגמרא, הראה לו באצבעו היכן שהורה, והחל בלימוד. לא היה צריך להיות חד עין, כדי להבחין שבסיומו של השיעור, ידע ה"דרומי" בדיוק את אשר ידע בתחילתו. ניתן בקצרה לסכם זאת במילה אחת - מאומה.

ניחא, הררה רבי אליהו וחפן בזקנו. בכל יום ה"דרומי" מגיע הנה כדי להיות בחברת אנשים, נו. אך היום, מה ראה לצאת ממיטתו? הלא עיניו פקחות לו ובוודאי הבין כי איש לא יגיע לשיעור? נמה רבי אליהו וגמר להציג את השאלה לפני ה"דרומי". בעדינות כמובן.

לעולה לא ידע רבי אליהו, מדוע דווקא עתה החליט ה"דרומי" לפצוח את פיו. אני, סיפר ה"דרומי", ליד רוסייה. לעצרי הרב לא קריתי בחומש, לא שנית במשנה ולא הגיתי בתלמוד. מאז היותי על האדמה ועד לפני מספר שנים, עובד אדמה הייתי. לא עת,

רבי, לספר כיצד התגלגלתי היום, ירושלימה, אמר בערגה, תוך שהציץ בעיניים אוהבות בעיר הלבנה מבעד לחלון, אך בעמדי בשערי ירושלים עיר הקודש, בושתי וגם נכלמתי. וכי יהודי, בן לאברהם יצחק ויעקב, אינו יודע את אשר יודע כל רוסי פשוט?

רבי אליהו זקף את גבינו עיניו כממתין, שר "דרומי" ירש דבריו, והוא אכן עשה זאת.

ראה, המשך הרוסי. כל בן לאומה הרוסית, לומד בבית הספר את שמות מלכי רוסיה לדורותיהם. הוא משנן את שמם של הצאר ניקולאי, של הצאר אלכסנדר, של הצארית קתרינה הגדולה ועוד. גם בן מדינה אחרת, המבקש לקבל אזרחות של רוסיה, חייב לשנן את שמות הצארים לדורותיהם. ואני, נצר לשושלת עתיקה בת אלפי שנים, ייחוס מפואר שכזה, איני יודע את שמות קברניטי האומה! את כינוייהם של מנהיגיה! את תאריהם של גדוליה! היתכן?

באותו רגע החלטתי - אשנן את שמות ה"צארים" של היהדות. למחרת הצטרפתי לשיעור שלכם, ומיני אז, הספקתי לשנן כשלושים וחמשה שמות של "רבנים" מהתלמוד סיים, והחל למנות באהבה שמות של תנאים ואמוראים.

עיניו של רבי אליהו התלחחו בדמעות. ה"דרומי" סיים, נפנה והלך לו, בלא לדעת ובלא לשער, כי דבריו רוויי הכיסופין שבקעו ממעמקי נשמתו היהודית הטהורה, יתגלגלו לאחר שנים רבות בפיו של גדול בתורה וישמשו כאות וכמופת לאהבת תורה ללא גבולות וללא מיצרים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף לה/א ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם

הטענה על המרגלים

ביאר הרבי מקוצק:

הטענה על המרגלים היתה: התינה שהייתם בעיניכם כחגבים, אולם מדוע אתם מתייחסים לכך שהייתם **בעיניהם** כחגבים? מה אכפת לכם! מה מפריע לכם כיצד הם ראו אתכם?...

יברכך ה' וישמרך-נגד עין הרע: מדרש תנחומא (פרשת נשא סימן י"ז) אף אומר, שכאשר בני ישראל סיימו את בניית המשכן, הקב"ה ציווה את אהרן לברך את עם ישראל בברכת כהנים, כדי שלא תשלוט בהם עין רעה. ואמנם, הגמרא (בבא מציעא קז/ב, רש"י ד"ה עבד מספרת, שרבו ידע ללחוש על הקברות ולהבין את הסיבה שבעטיה נפטרו הנקברים, ואמר, כי 99% מהם מתו טרם זמנם משום עין הרע שהוטלה בהם. מטעם זה, גם אין להעלות לתורה שני אחים, או אב ובנו, בזה אחר זה, כדי שלא תשלוט בהם עין רעה (שולחן ערוך או"ח סימן קמ"א סעיף ו).

מזיק על ידי עין הרע או סגולה: האחרונים דנים, אם אדם שהזיק את חברו על ידי עין הרע או על ידי סגולה, חייב לשלם לו על הנזק שגרם, או שמא, מאחר שהזיק לא בוצע במעשה כי אם על ידי מחשבה, אין לייחסו אליו.

כיצד כתב משה רבינו י"ג ספרי תורה ביום אחד? היו שסברו, שהמזיק על ידי עין הרע פטור מתשלום, זאת, על פי דברי החיד"א המתייחס לדעות הסוברות (עיין רא"ש פסחים פרק ערבי פסחים סימן י"ג), שמשה רבינו ע"ה כתב י"ג ספרי תורה **בשבת**, ומבאר, שמשה עשה זאת על ידי אמירת "שם" ולא בפועל, ובכך לא עבר על מלאכת שבת. הרי לנו, שפעולה שאינה טבעית אינה מיוחסת אל האדם. כמו כן ניתן להוכיח מהגמרא (סנהדרין קא/א), המתירה לרתק נחשים ועקרבים למקומם בשבת על ידי "לחש". גם מגמרא זו מוכח, כי פעולות מסוג זה אינן מיוחסות אל האדם, שאם לא כן, היה הלוחש עובר על איסור צידה (שולחן ערוך או"ח סימן שכ"ח סעיף מ"ה ומשנה ברורה שם).

בעל קהילות יעקב (בבא קמא סימן מ"ה) דחה ראיות אלו, משום שיש לחלק בין שיוך פעולה לאדם שעשה אותה, לבין מלאכת שבת. שכן, בשבת נצטוונו שלא לעשות "מלאכת מחשבת" בלבד, ואילו מלאכות הנעשות כלאחר יד נאסרו מדרבנן אך לא מן התורה, ועל כן מותר לעשות דברים אלה בשבת למניעת סכנה. אולם, אין ללמוד מכך שפעולות מסוג זה אינן מתייחסות אל האדם, ועל כן לכאורה המזיק את חברו על ידי עין הרע חייב לשלם על כך.

ההבדל בין כישוף לעין הרע: אמנם, בסוף דבריו כותב בעל קהילות יעקב, כי למעשה המזיק על ידי עין הרע פטור מתשלום, משום שאין כל אפשרות להוכיח באופן וודאי שאכן הוא זה שהזיק, שהרי פעמים רבות עין הרע אינה מזיקה. שונה מכך יהיה דינו של המזיק את חברו על ידי כישוף, או על ידי אמירת "שם", שכן, במקרה זה מוכח לעין כל שעל ידי הכישוף נגרם הנזק.

לקרוא לילד "אלטר" כסגולה נגד עין הרע: לסיום, מעניין לציין עצה שקיבלו הורים שבניהם מתו בינקותם, שכאשר יולד להם בן, יקראוהו בשם "אלטר" [זקן או ישן באידיש] וכך לא תשלוט בו עין הרע שהרי הוא כבר ותיק וזקן... (שו"ת בית שלמה האה"ז סימן ק"ג, שו"ת דברי חיים חלק ב' אהע"ז סימן קל"ד). [מן הראוי לציין את העולה מדברי החזו"א, (בבא בתרא יד/א) כי היזק עין הרע יכול להגרם גם על ידי מי שאינו צר עין. לעומת זאת, בספר מכתב מאליהו ביאר שעין הרע באה מאדם צר עין].

דף לט/ב אין שליח צבור רשאי להפשיט את התיבה בצבור

טלטול ספר תורה לבית הכלא

הגמרא בסוגייתנו אומרת, כי "אין שליח ציבור רשאי להפשיט את התיבה בציבור מפני כבוד הציבור". ומבאר רש"י (ד"ה להפשיט), שבזמנם נהגו לאכסן את ספרי התורה בבית שמור, ובכל עת שרצו לקרוא בתורה הביאו את ספר התורה אל בית הכנסת, עיטרו בבגדים נאים את תיבת ספר התורה, ולאחר מכן השיבוהו למקומו. עם סיום הקריאה אין להפשיט את הספר מבגדיו הנאים לפני שמשביבים אותו למקומו, מפני טורח הציבור הצריך להמתין עד ששייבו את הספר למקומו, אלא ישיבוהו למקומו ושם יפשטו את הבגדים.

כבוד ספר התורה: כבוד רב יש לנהוג בספר התורה, ומשום כך אסור לטלטלו ממקום למקום כדי לקרוא בו, כדברי הפסוק (דברים יג/ה) **"אֲחֲרַי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכּוּ"**, ממנו למדים, כי אין זה לכבוד לתורה שיטלטלו אל לומדיה, אלא כל הרוצה את התורה יבוא אליה (ירושלמי יומא פרק ז' הלכה א'). ואכן, השולחן ערוך (או"ח סימן קל"ה סעיף י"ד) פוסק, כי אין להביא את ספר תורה לאדם הכלוא בבית סוהר, גם אם הוא זקוק לו לצורך קריאת התורה בראש השנה וביום הכיפורים, כדי שלא יגרם ביזיון לספר התורה [אלא אם כן הביאו אליו את הספר יום או יומים לפני קריאת התורה, רמ"א, שם]. אומנם, המשנה ברורה (ס"ק מ"ד) מביא, שיש מהראשונים הסוברים שמאחר והאסירים אנוסים, אין איסור לטלטל עבורם ספר תורה, ועל כן לצורך קריאת "פרשת זכור" שהיא מדאורייתא, ודאי שיש להקל בכך.

היו שרצו להוכיח מרש"י בסוגייתנו, הכותב שבתקופת התלמוד טלטלו את ספר התורה מן הבית בו היה שמור אל בית הכנסת, כי אין כל איסור בדבר. אולם, בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ע"א) דחה את ראייתם, על פי דברי הביאור הלכה (שם, סעיף י"ד ד"ה אין מביאין) האומר, כי כאשר עשרה יהודים כלואים בבית הכלא מותר לטלטל עבורם ספר תורה ואין בכך משום ביזיון, משום שיש הבדל מהותי בין יחיד לרבים, שכן, חובת הקריאה נוצרת על ידי התכנסות הציבור, ועל כן מותר לטלטל ספר תורה עבור עשרה יהודים הכלואים יחד, שהרי נתחייבו כבר בקריאת התורה. אולם, כאשר יהודי בודד כלוא בבית סוהר, מאחר ואינו יכול לצאת לבית המדרש, כעת, אין מוטלת עליו החובה לקרוא בתורה, ואף על פי שתשעה יהודים יכולים להכנס לבית הסוהר ולהצטרף אליו למניין, אין לטלטל לשם כך ספר תורה, שהרי עדיין לא נתחייב לקרוא בו.

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה, 24 שעות ביממה מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

הדף היומי

סוטה ל"ד-מ'

י"ז-כ"ג כסלו

על פי זה מבאר הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, כי בתקופת התלמוד הניחו את ספרי התורה בבית אחר, כדי לשמור עליהם, ומאחר שבאותם בתים לא היה מקום לכל הקהל שרצה לשמוע את קריאת התורה, טלטלו את ספר התורה אל בית הכנסת, כפי שמותר לטלטל ספר תורה למניין אסירים כלואים.

כמה אנשים צריכים ללוות את ספר התורה? מהפסוק המוזכר בסוגייתנו, "אחרי ה' אלקיכם תלכו", גם למדו הפוסקים (הר"ם וריקאנטי סימן מ"ג) כי כאשר יש צורך לטלטל את ספר התורה, על עשרה אנשים ללוותו ולכבדו. וכן משמע מדברי השולחן ערוך (או"ח סימן קמ"ט סעיף א'), הכותב: "צריכין להתעכב עד שיצא ספר התורה וילכו אחריו למקום שמצניעים אותו שם".

טלטול ספרי תורה ב"שטיבלאך": נידון מעניין ישנו לגבי בתי כנסת בעלי חדרי תפילה רבים, שיש לדעת האם כל חדר נחשב כבית בפני עצמו, ואם כן אין לטלטל ספר תורה מחדר אחד למשנהו אלא על המתפללים לעבור אל החדר בו נמצא הספר תורה (הגר"א מע"ר הלכות קריאת התורה אות א'), או שמא בית הכנסת על כל חדריו בית אחד הוא, שהרי קורת גג אחת לכל החדרים (אשל אברהם קל"ה).

הוצאת ספרי תורה לרחבת הכותל המערבי: נידון זה אקטואלי מאד לגבי המתפללים בכותל המערבי, הרוצים להביא ספר תורה מחלקו המקורה [הנמצא בצידו הצפוני של הכותל] אל הרחבה. ואמנם, כתבו הפוסקים (שו"ת צ"ץ אליעזר חלק י"א סימן ט"ז), כי מן הראוי להקדים ולהביא את הספר לפני התפילה בליווי עשרה מתפללים [כדברי הרקנאטי הנזכרים].

טלטול ספר תורה לכבוד תלמיד חכם: מדברי הרמ"א (שם) אנו למדים, כי לומדי התורה קשורים אליה בקשר בל ינתק, ועל כן כתב, כי אם האדם הכלוא בבית הסוהר הוא גדול בתורה, מותר לטלטל את ספר התורה עבורו ואין בכך כל בזיון, אלא אדרבה, כבוד הוא לספר התורה.

הוצאת ספרי התורה הישנים בחגיגת הכנסת ספר תורה: מטעם זה גם כתבו הפוסקים (ברכת יוסף או"ח סימן קל"ה ס"ק י"ג), כי מותר להוציא ספר תורה לרחובה של עיר לכבודה של תורה, כפי שנהגו באיזמיר שבתורכיה, שבשמחת תורה הוציאו את ספרי התורה ורקדו איתם בכל עוז ברחוב העיר, וכפי שאנו נוהגים בעת הכנסת ספר תורה, שמוציאים את ספרי התורה הישנים לכבוד המאורע, שהרי פעולות אלו נעשות לכבוד התורה, ואינן נחשבות כבזיון.

דף לו/א אלא שגרם החטא
רק מה שיצא מפי ה'
 והלא אמרו חז"ל שכל מה שיצא מפי הקב"ה לטובה מתקיים (שבת נה/א)!!
יישב בעל עין אליהו: דייקו חז"ל וכתבו "מפי הקב"ה", רק דברים שהובטחו בדיבור וכתובים בתורה במפורש ולא אלו הנלמדים בהיקש או בדרשה אחרת מהאמור בתורה (לקוטי בתר לקוטי).

דף לו/ב אשתבע לי דלא מגלית
גנותו של פרעה
 תמה המהרש"א (בשם הרא"ם): כיון שנשבע שלא יגלה שהוא יודע לשון הקודש, איך דיבר עם אחיו בשפה זו?
יישב בעל עין אליהו:
לא היתה השבועה על כך שאין יוסף יודע לשון הקודש, אלא על כך שניסה יוסף ללמדו ולא הצליח ללמוד...
 אכן, גנאי גדול הוא למלך שהוא 'תלמיד עצלן'...

לעילוי נשמת
 מרת **מאלה קייזמן** MALA KAZMAN ע"ה
 ב"ר חיים זאב ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו
תנצב"ה
 הנוצחה ע"י משפחת ריישר הי"ו
 The Reischer family - ארה"ב

לעילוי נשמת
 הרב **יחזקאל הרטמן** ז"ל
 ב"ר שלום ז"ל נלב"ע י"ח בכסלו תשל"ז
תנצב"ה

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם! חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il